

VAN DE REDACTIETAFEL

In het vorige nummer schreven we op deze plek, dat de redactie van het Ledenbulletin zich beraadt op de toekomst en daar dit nummer nader over zou berichten. Helaas laat dat nog iets langer op zich wachten. Dit houdt u dus nog van ons tegoed.

Wij vroegen u ook ons te schrijven hoe het u aan de vooravond van de verkiezingen vergaart: gaat u voor de macht (misschien wel voor het eerst) of heeft de tweestrijd Bos – Balkenende zoals die in de media wordt opgevoerd geen invloed op uw stemgedrag? Ons verzoek is u niet opgevallen, of u heeft hoegenaamd geen last van verkiezingsdilemma's, want ons bereikte welgeteld één reactie. Die plaatsen we natuurlijk. Aangevuld met de overwegingen van een van de redacteuren van het Ledenbulletin.

Verder in dit nummer weer tal van interessante artikelen, onder meer over het onderzoek '21 minuten', een verslag van de gezamenlijke campagneraad over biomassa, energie en (over-)consumptie en meer.

Tot slot een mea culpa. Want we zijn in het vorige nummer in de fout gegaan met een artikel van A.C.M. Arends over het terugdringen van de uitstoot van CO₂. Wij bedoelden in nummer 17 het tweede deel van een driedelig stuk te plaatsen, maar plaatsten opnieuw het eerste deel dat ook al in nummer 16 stond. Waarvoor excuus. Om het goed te maken drukken we in dit nummer deel II en deel III af.

Wij wensen u veel leesplezier.

De redactie.

INHOUDSOPGAVE

- Pagina 1: Onderzoek 21 minuten gaat uit van verkeerde vooronderstellingen
- Pagina 2: Échte energiebesparing
- Pagina 3: Hoe bereiken we beperking van de CO₂-uitstoot? Deel II en III
- Pagina 4: Indrukken van de Actieve Ledendag
- Pagina 5: Reclame
Nieuwe jongeren lokken naar je groep
- Pagina 6: De schone handen strategie
2e campagneraad over biomassa
- Pagina 7: Verkiezingsdilemma?
Forensenverkeer Almere-Amsterdam
- Pagina 8: Mededelingen van het bestuur

ONDERZOEK 21 MINUTEN

GAAT UIT VAN VERKEERDE VOORONDERSTELLINGEN

Door: GUUS GEURTS, WILLEM HOOGENDIJK,
JAN JUFFERMANS, LOU KEUNE, PAUL METZ

Op radio en TV wordt volop geadverteerd voor www.21minuten.nl; het onderzoek over de toekomst van Nederland. De opstellers van dit onderzoek blijven – net als in 2005 – vasthouden aan de mening dat minder vrijhandel tot meer werkloosheid leidt. Dat is maar zeer de vraag binnen de Nederlandse samenleving, zoals wij zullen betogen.

Zij miskennen daarmee ook de resultaten van onderzoek van onder andere Egor Kraev en de Britse hulporganisatie Christian Aid. Die laten zien dat veel ontwikkelingslanden – en grote groepen binnen landen – door de vrijhandel juist zware economische verliezen hebben geleden. Als die landen maar ook de Europese landen zich vooral op hun eigen markten zouden richten, zou meer werkgelegenheid geschapen en behouden kunnen worden. Men zou dan namelijk niet meer hoeven concurreren met de 'efficiëntere' landen, ten koste van arbeidsrechten, het sociale zekerheidsstelsel, milieu en natuur, en dierenwelzijn.

Wij zouden dus gezien klimaatverandering, oprakende natuurlijke hulpbronnen, maar ook vanwege de miljarden armen, een meer regionaal georiënteerde, duurzame economie moeten nastreven. Die biedt voordelen voor de werkgelegenheid, maar ook voor de voorziening in de basisbehoeften en voor natuur en milieu. Doordat onze productie en consumptie zo veel mogelijk voortkomen uit onze eigen natuurlijke en menselijke hulpbronnen, geven we de ontwikkelingslanden de kans hún hulpbronnen voor de eigen basisbehoeften te gebruiken en niet voor onze overconsumptie. Het kwijtschelden van hun schulden is in dit kader veel duurzamer dan het voortzetten van de huidige neo-koloniale verhoudingen via WTO, Wereldbank en IMF.

Een goed begin zou een Europese regionale voedsel- en energieproductie zijn ter grootte van de behoeften van de Europese Unie. Dus bijvoorbeeld geen import meer van soja en palmolie ten koste van regenwouden en voedselzekerheid in ontwikkelingslanden, maar ook geen dumping meer van Europese overschotten graan, vlees en melk in ontwikkelingslanden.

De nationale en Europese overheden worden zo gedwongen hulpbronnen en productie en consumptie met elkaar in overeenstemming te brengen. Dit gaat ten koste van de materiële (over-)consumptie maar levert welzijnsvoordelen op: meer tijd voor zorg en een meer ontspannen samenleving. Het werk dat gedaan moet worden, kan via arbeidstijdverkorting beter verdeeld worden zodat de werkloosheid afneemt. Ook lager opgeleiden krijgen meer kansen in een dergelijke kleinschaliger, duurzame economie, met de nadruk op kwaliteitsproducten uit de landbouw, kleinschalige verwerking en schone industrie. ➔

Dit alles gaat misschien ten koste van het nationaal product zoals berekend door het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Centraal Plan Bureau. Maar die berekening is toch al aan herziening toe, onder meer omdat zij nauwelijks rekening houdt met de negatieve sociale en ecologische gevolgen in binnen- en buitenland.

Tijd dus voor een breuk met het huidige 'succesvolle' beleid zoals gepredikt door de neoliberale 'hogepriesters', en dat bestaat uit open grenzen (behalve voor de verworpenen der aarde), moordende concurrentie op de wereldmarkt, privatisering, verstoring van culturen en streven naar ongeremde groei-om-de-groei. Uiteindelijk zullen de negatieve effecten – met naast genoemde milieuproblemen, oorlogen om oprakende natuurlijke hulpbronnen en bijbehorende vluchtelingenstromen – ook leiden tot stagnatie van de economie zelf. Voortzetting van het huidige beleid

leidt vooral tot hoge winsten van multinationals ten koste van de wereldsamenleving.

Al Gore had niet op een beter moment met zijn alarmerende boodschap over de klimaatcrisis kunnen komen. Hopelijk dringt deze werkelijkheid ook door tot de 21 minuten-onderzoekers en kunnen we volgend jaar andere vooronderstellingen achter hun vragen tegemoet zien. Ook dienen de uitkomsten van dit jaar met grote terughoudendheid te worden geïnterpreteerd, en dient de huidige neoliberale globalisering onderwerp te worden van politiek en publiek debat. Te beginnen rond de komende verkiezingen. ■

Guus Geurts is van het XminY Solidariteitsfonds, Willem Hoogendijk van de Stichting Aarde, Jan Juffermans van De Kleine Aarde, Lou Keune van Vóór de Verandering, en Paul Metz van INTEGeR... consult.

ÉCHTE ENERGIEBESPARING

Door: RIK ZAKEE

Terugdringen van het gebruik van energie en grondstoffen moet absolute prioriteit krijgen van de overheid. En Nederland heeft alle reden om voorop te lopen op het gebied van energiebesparing, want de nationale economie leunt nu nog voor een belangrijk deel op de aardgasbel van Slochteren. Maar die is over twintig jaar op.

Echte besparingen moeten voornamelijk worden gehaald uit het terugdringen van de wegwerpcultuur. Meer dan de helft van het Nederlandse energiegebruik komt voor rekening van de industrie en het goederenvervoer. De bijdrage van de laatste neemt bovendien razendsnel toe, met circa 4 procent per jaar. Dat heeft weer alles te maken met de frequentie waarmee Nederlanders nieuwe spullen aanschaffen.

Normaal zou moeten zijn, dat als iets kapot gaat, je het laat repareren, maar hoe vaak krijg je dan niet te horen: 'Voor een paar euro heb je een nieuwe?' Om ergens een nieuw onderdeelje in te laten zetten kost al gauw meer dan aan de andere kant van de wereld een nieuw apparaat in elkaar te laten stampen en dat hier naar toe te laten vervoeren.

Bovendien worden apparaten steeds vaker afgedankt terwijl er nog niets mee aan de hand is. Zelfs hele gebouwen, die nog honderden jaren mee zouden kunnen, worden gesloopt omdat men het tijd vindt voor iets nieuws.

Dit wordt sterk in de hand gewerkt doordat energie veel te goedkoop is. Industriële grootgebruikers betalen minder dan 4 cent per kWh.

En wat te denken van zware stookolie, de brandstof van de meeste zeeschepen. Dikke prut, die als er weer eens een schip lek raakt voor enorm veel slachtoffers onder de zeevogels zorgt. En met een enorm gebruik. De in Nederland bunkerende zeeschepen gebruiken twee maal zo veel energie als alle Nederlandse personenauto's bij elkaar. Zware stookolie is vrij van accijns en mede daardoor spotgoedkoop.

Apparaten zuiniger maken zet dus niet veel zoden aan de dijk. In de meeste gevallen zal het fabriceren en ter plekke bezorgen van een nieuw apparaat meer energie kosten dan er tijdens zijn hele levensduur mee bespaard kan worden. Ook bij subsidies voor een zuinige auto's is het milieu niet gebaat. Want wat is het gevolg van het feit, dat auto's zuiniger zijn geworden? Vooral dat ze steeds groter worden. Sinds 1990 is het gemiddelde gewicht van personenauto's met ruim 20 procent toegenomen.

Wat moet er gebeuren om te komen tot echte energiebesparing?

- ◆ Vergroening van het belastingstelsel zal eindelijk eens uit de studeerkamersfeer moeten komen. Met name brandstoffen voor vliegtuigen en zeeschepen en voor industriële grootverbruikers moeten veel duurder worden.
- ◆ Vergroening zou ook een wat andere betekenis moeten krijgen. De gangbare definitie is: Meer belasting op milieuvuiling en minder op arbeid. Wat die arbeid betreft valt vooral te denken aan het sterk subsidiëren van de reparatiesector,

maar de extra belastinginkomsten kunnen ook gebruikt worden om mensen eerder met pensioen te sturen. Als alleen datgene geproduceerd wordt dat strikt noodzakelijk is, kan de pensioenleeftijd een flink stuk omlaag.

- ◆ Spaarzaam gedrag moet aangemoedigd worden. De president van de Nederlandse Bank mag niet meer oproepen om meer te consumeren en de mogelijkheden voor reclame-uitingen moeten juridisch worden beperkt. Zo moet het telefonisch aanbieden van goederen en diensten worden verboden. Het fenomeen 'mededingingsautoriteit', een orgaan dat bij uitstek bedoeld is om de consumptiedrift te stimuleren, moet weer uit het dagelijks leven worden verdreven.
- ◆ Energiebedrijven zullen weer gewoon openbare nutsbedrijven moeten worden, die in plaats van zo veel mogelijk, zo min mogelijk energie proberen te verkopen.
- ◆ Gebouwen waarvan het casco nog goed is, mogen niet meer afgebroken worden.
- ◆ Voor bijna elke wegwerpverpakking is een duurzame manier te verzinnen om het produkt op de plaats van bestemming te krijgen. Zaken als fietsonderdeeltjes mogen niet meer per stuk worden verpakt. Het betekent ook, dat caissières weer prijzen aan moeten slaan in plaats van streepjescodes te scannen, want dat is alleen maar extra werkgelegenheid. Zaken als wegwerppennen moeten plaats maken voor duurzame, gemakkelijk hervulbare artikelen. ■

In nummer 16 (en per abuis ook in nummer 17) van het Ledenbulletin werd het eerste deel van dit artikel reeds geplaatst. In dit nummer deel II over autobrandstof en deel III over particulier energiegebruik.

HOE BEREIKEN WE BEPERKING VAN DE

CO₂-UITSTOOT?

Deel II

Een quotum voor autobrandstof

Vrijheid, blijheid en toch minder energie gaan gebruiken

Door: A.C.M. ARENDS

Hoe kunnen we op een eenvoudige en eerlijke manier komen tot een vermindering van de CO₂-uitstoot zodat we meer kans hebben het Kyoto-protocol of een opvolger daarvan te halen en de klimaatverandering te beperken? Het is duidelijk dat geen van de tot nu toe genomen maatregelen tot beperking van de groei van het autoverkeer en het brandstofgebruik heeft geleid. Deze maatregelen waren ook nooit gericht op het stellen van een maximaal toelaatbare hoeveelheid. Er werd nooit een plafond vastgesteld, omdat dat in strijd zou zijn met vrijheid en economische groei.

Zijn er maatregelen te bedenken die wel de uitstoot van CO₂ door het verkeer kunnen terugbrengen en die op nationale schaal toepasbaar zijn, zonder de concurrentiepositie van ons land ongunstig te beïnvloeden? Dat kan door twee ideeën te combineren: de succesvolle bestrijding van melkplas en boterberg door de invoering van het melkquotum en de verhandelbare emissierechten voor CO₂-uitstoot.

Als we verhandelbare emissierechten op microschaal invoeren, gekoppeld aan een maximaal totaal gebruik van autobrandstoffen, blijft iedere automobilist vrij om te rijden zoveel hij wil. Kortom, een vrij verhandelbaar brandstofquotum voor automobilisten. Door dat geleidelijk te verlagen kan de maximale productie van broeikasgassen in de loop van de tijd omlaag worden gebracht tot de Kyoto- of andere doelstelling wordt gehaald.

Opzet van het systeem

Het jaarverbruik aan autobrandstof/de jaarproductie aan CO₂ van 2006 wordt als referentie/basisgegeven gebruikt. Deze hoeveelheden worden gedeeld door het aantal kentekens van personenauto's dat in Nederland in gebruik is. Dat levert het quotum per kenteken op. Gekoppeld aan de wegenbelasting krijgt iedere kentekenuhouder een quotumpasje dat vergelijkbaar is met chipknip of mobiele prepaid telefoon. Bij het tanken van brandstof wordt quotum afgeschreven. Is het quotum in oktober op, dan moet je je quotumpas opladen door aankopen bij de quotumbank. Heb je quotum over dan verkoop je dat via de quotumbank of je neemt het mee naar het volgende jaar, waarbij wel een korting wordt toegepast. Tweede auto's zouden een lager quotum kunnen krijgen. Voor auto's van de zaak en lease-auto's zal waarschijnlijk quotum moeten worden bijgekocht, maar dat kan worden doorberekend. Door het quotum jaarlijks een beetje te verlagen kan worden toegewerkt naar het bereiken van de Kyotodoelstelling.

Deze aanpak heeft veel positieve kanten:

- Verdere groei van het brandstofgebruik is niet mogelijk.
- De persoonlijke keuzevrijheid blijft bestaan.
- Zuinige auto's en zuinig rijden worden beloond.
- Onnodig autogebruik op korte afstand en in de stad wordt ontmoedigd.
- De groei van het aantal tweede auto's kan worden beïnvloed.
- Als er meer auto's komen, moeten ze minder kilometers maken of zuiniger zijn, goed voor de files en de luchtkwaliteit.
- Aanschaf van SUV's en energievreters wordt ontmoedigd.
- Het is goed voor het openbaar vervoer (Quotum bijna op? Ik neem de trein.)
- De uitstoot van CO₂ wordt planmatig teruggebracht.
- Minima met een autootje kunnen door weinig rijden wat geld overhouden.
- Relatief eenvoudig in te voeren via bestaande systemen/organisaties.
- In Nederland in te voeren zonder internationale gevolgen.
- Goed voor de betalingsbalans (minder invoer van olie en dure grote auto's)
- De productie en verkoop van superzuinige auto's wordt gestimuleerd.
- Toepasbaar voor benzine, diesel of gas, CO₂-uitstoot is maatgevend.

'Bijwerkingen' zijn klein; wat tanken over de grens misschien. Buitenlanders kunnen bij benzinstations een pasje met quotum kopen. Als het systeem een succes blijkt te zijn, kan het op Europese schaal en ook voor vrachtverkeer worden ingevoerd. Transport per schip (veel zuiniger) wordt hierdoor ook bevorderd. ⇒

Deel III

Een quotum voor particulier elektriciteitsgebruik

Hoe kunnen we op een eenvoudige en eerlijke manier komen tot een vermindering van de CO₂-uitstoot door elektriciteitscentrales, zodat we meer kans hebben het Kyoto-protocol of een opvolger daarvan te halen en de klimaatverandering te beperken? Het is duidelijk dat geen van de tot nu toe genomen maatregelen tot beperking van de groei van het elektriciteitsgebruik heeft geleid. Maatregelen als de invoering van spaarlampen en energielabels waren ook nooit gericht op het stellen van een maximaal toelaatbaar elektriciteitsgebruik. Er is nooit een plafond vastgesteld omdat dat in strijd zou zijn met vrijheid en economische groei.

Zijn er maatregelen te bedenken die wel de uitstoot van CO₂ door elektriciteitscentrales kunnen terugbrengen en die op nationale schaal toepasbaar zijn zonder de concurrentiepositie van ons land ongunstig te beïnvloeden? Dat kan net als in deel II voor de auto door twee ideeën te combineren: de succesvolle bestrijding van melkplas en boterberg door de invoering van het melkquotum en de verhandelbare emissierechten voor CO₂-uitstoot.

Als we verhandelbare emissierechten op microschaal invoeren, gekoppeld aan een maximaal totaal gebruik van elektriciteit, blijft iedere burger vrij om te gebruiken zoveel hij wil. Kortom, een vrij verhandelbaar elektriciteitsquotum voor particuliere huishoudens.

Door dat geleidelijk te verlagen kan de maximale productie van broeikasgassen in de loop van de tijd omlaag worden gebracht tot de Kyoto- of andere doelstelling wordt gehaald. Als dit wordt gekoppeld aan een grote voorlichtingscampagne voor spaarlampen, schemerschakelaars voor buitenverlichting en uitschakelen van apparaten in standby- en sluimerstand kunnen huishoudens meteen de voordelen van energiebesparing genieten.

Opzet van het systeem

Het jaarverbruik aan elektriciteit van de Nederlandse huishoudens in 2006 wordt als referentie/basisgegeven gebruikt. Dit verbruik wordt gedeeld door het aantal huishoudens in Nederland. Dat levert het gemiddelde gebruik per huishouden op. Dit gemiddelde gebruik mag niet verder groeien. Het huidige gebruik per aansluiting is het 0-quotum. Aansluitingen die minder gebruiken dan het gemiddelde hebben nog wat groeimogelijkheden of kunnen quotum verkopen. Aansluitingen die erboven zitten moeten energie besparen

of quotum bijkopen. Het elektriciteitsgebruik kan zo op korte termijn gestabiliseerd en in de toekomst verlaagd worden. Door het quotum jaarlijks een beetje te verlagen kan worden toegewerkt naar het bereiken van de Kyoto-doelstelling. Het quotum per huishouden kan gekoppeld worden aan de gezinsgrootte net als bij andere regelingen al gebeurt (één of meerpersoonshuishoudens).

Is het quotum in oktober op, dan moet je quotum bijkopen bij de quotumbank van het energiebedrijf. Heb je quotum over dan verkoop je dat via de quotumbank of je neemt het mee naar het volgende jaar, waarbij wel een korting wordt toegepast.

Deze aanpak heeft veel positieve kanten:

- Verdere groei van het elektriciteitsgebruik is niet mogelijk.
- De persoonlijke keuzevrijheid blijft bestaan.
- Gebruik van zuinige apparatuur en energiebewust gedrag worden beloond.
- Onnodig elektriciteitsgebruik wordt ontmoedigd.
- Aanschaf van energievretende apparatuur wordt ontmoedigd.
- De uitstoot van CO₂ kan planmatig teruggebracht worden.
- Minima kunnen door zuinig gebruik wat geld overhouden.
- Relatief eenvoudig in te voeren via bestaande energiebedrijven.
- In Nederland in te voeren zonder internationale gevolgen.
- Goed voor de betalingsbalans (minder invoer van olie).
- Echte groen stroom kan minder meetellen, zodat gebruik daarvan gestimuleerd wordt.

Als het systeem een succes blijkt te zijn kan het op Europese schaal worden ingevoerd. In principe biedt het zelfs op wereldschaal een uitweg uit de discussie tussen Eerste en Tweede Wereld. De grootgebruikers moeten inleveren en de kleingebruikers kunnen nog groeien tot er gelijkheid is bereikt. Die komt dan wel ver onder ons westerse niveau te liggen, maar met toekomstige technieken moet dat kunnen. ■

Door: HENK HEIJNS

Op zaterdag 7 oktober was het weer Actieve Ledendag en kwamen wij als leden van Milieudefensie bij elkaar op Landgoed Schothorst in Amersfoort.

Ook nu was de dag goed georganiseerd door Netwerk met gelegenheid voor onderlinge gesprekken, het meedoen aan workshops en het verkennen van de omgeving.

Qua leeftijd was er een gemêleerd gezelschap van circa 60 deelnemers, zeker door de deelname van veel JMA'ers. Het deelnemen aan de workshops (soms met rollenspel) gaf een extra gevoel van onderlinge saamhorigheid. Ook kon men

van elkaars ervaring leren, zoals bij de workshop 'handtekeningen werven op straat'.

De presentaties van de najaarsactiviteiten vanuit de verschillende campagnes gaven de deelnemers een extra stimulans om mee te doen, en een flink aantal deelnemers gaven zich op om met acties mee te doen. Ook het eten was prima.

Al met al gaf deze Ledendag weer het gevoel dat een actieve achterban een groot goed is van Milieudefensie. Met dank aan de inzet van de organisatoren. ■

We willen graag milieuvriendelijke landbouw promoten. Maar 'de gemiddelde consument' blijkt steeds opnieuw meer in de prijs geïnteresseerd te zijn dan in milieu, natuur en landschap. Om de consument toch over te halen milieuvriendelijke producten te kopen, haken we in op de hypes van dat moment: gezondheid en daarnaast, in mindere mate, dierenleed.

De Sojacoalitie heeft een eerste succes geboekt: met Campina is een overeenkomst gesloten over import van 'duurzame' soja voor de bij Campina aangesloten melkveehouders. Een gedeelte van de soja voor het krachtvoer zal bestaan uit 'duurzame' soja (dat is nog geen 'biologische' soja) en dat gedeelte zal jaarlijks toenemen. Daarnaast zal Campina 'weidegang' eisen van zijn melkveehouders. Weidegang is ook een wens van de natuur- en milieuorganisaties vanwege de aankleding van het landschap. De melk wordt wat duurder dan de gangbare melk. Hoe laat je als producent de consumenten kiezen voor deze iets duurere melk? Die beslissing is snel gemaakt: inhaken op de hype: gezondheid. Heel begrijpelijk.

In de reclame staat voorop dat de nieuwe soort melk 10 procent minder verzadigde vetzuren zal bevatten en 20 procent meer onverzadigde. Dat moet de consument aanspreken: immers iedereen weet dat onverzadigde vetzuren minder ongezond zijn dan verzadigde vetzuren en een verschil van 10 procent en 20 procent is heel wat, zo op het eerste gezicht. Maar scheelt het nu echt zoveel?

Even rekenen: halfvolle melk bevat 1,5 procent vet, dat is 15 gram per liter. Verzadigd vermindert met 10 procent terwijl onverzadigd met 20 procent toeneemt, de verhouding in gewone halfvolle melk moet dan zijn: 2/3 verzadigd en 1/3 onverzadigde vetzuren, of wel 10 gram verzadigd en 5 gram onverzadigd per liter. De 10 procent vermindering en de 20 procent vermeerdering maakt dat de nieuwe melk 9 gram verzadigde en 6 gram onverzadigde vetzuren per liter zal bevatten. Is het verschil van 1 gram per liter (dus 0,2 gram per beker) gangbare melk en het nieuwe melkmerk nu echt zo indrukwekkend?

Ter vergelijking: een klein pakje biologische chips van 165 gram levert je 39 gram vet op waarvan 18 verza-

digd en 21 gram onverzadigd. Een onsje pinda's geeft je 7,5 gram verzadigde en 30 gram onverzadigde vetzuren. Kortom: de gezondheidsclaims van het nieuwe melkmerk zijn overdreven.

Eigenlijk vind ik dat we de consument enigszins misleiden. Weliswaar is het een misleiden voor het goede doel. Maar toch. Reclame maken door in te spelen op gevoelens over eigen gezondheid, terwijl het betreffende product relatief weinig bijdraagt aan een gezondere voeding, ligt me toch wat zwaar op de maag.

Het doel (minder milieudegradatie door iets milieuvriendelijker sojateelt) heiligt de middelen?

Een dilemma waar ik voor mezelf nog niet uit ben. Het lijkt me in elk geval nodig dat we in onze eigen kring (Milieudefensie) het bestaan van dit dilemma op zijn minst erkennen. Bovendien staan we dan niet met een mond vol tanden als ons bijdehante nichtje of onze vriendelijke buurman ons aanspreekt over overdreven gezondheidsclaims.

Desalniettemin: een eerste succes is geboekt door de Sojacoalitie. ■

NIEUWE JONGEREN LOKKEN NAAR JE GROEP

Door: TON BÖTTICHER

Onze groep, Milieudefensie Groningen, is ergens in de zeventiger jaren van start gegaan als actiegroep 'Fluitekruid' en heeft zich vrij snel aangesloten bij het toen nog verse Milieudefensie. Zoals het in een universiteitsstad betaamt, bestond de groep (vrijwel) geheel uit studenten, jongeren dus.

Die leeftijdsopbouw, meestal jongeren met een enkele oudere er tussendoor, heeft de groep erg lang behouden. Toen ik er eind jaren negentig bijkwam, was het net begonnen te schuiven: de leeftijdsopbouw was destijds ongeveer 50 procent jongeren onder of rond de dertig en 50 procent mensen van boven de veertig. Die verschuiving is verder gegaan zodat de groep tegenwoordig voornamelijk bestaat uit mensen van boven de vijftig. Dat heeft zijn oorzaak in het feit dat de jongeren in de tussenliggende periode vaker iets anders zijn gaan doen (bijvoorbeeld werken op het landelijk bureau van de vereniging), terwijl de veertigers in grotere mate gebleven zijn (en vijftigers zijn geworden).

De huidige leeftijdsopbouw baart ons zorgen. Het zou beter zijn als er meer jongeren tussen zouden zitten.

We proberen wel het een en ander maar nog zonder veel succes. Wanneer we op markten staan valt het ook op dat we steeds minder jongeren naar de kraam trekken. Het in-

zicht is bij ons doorgebroken dat het eigenlijk logisch is: jongeren komen niet naar een stand met alleen maar grijze haren erachter. We zijn onderhand ouder dan hun eigen ouders! Ons nieuwste idee daarom is om ze een eigen subgroep te laten oprichten, waarbij wij ons zoveel mogelijk afzijdig houden, maar waarbij ze van onze kennis en faciliteiten gebruik kunnen maken. Alleen, ook dat loopt nog niet erg.

Ik vraag me af hoe dat bij andere groepen loopt. Misschien hebben andere groepen hetzelfde probleem (maken ze van hetzelfde een probleem?) en hebben ze ook stappen ondernomen om meer jongeren te interesseren. Of misschien hebben ze dat opgegeven of nooit geprobeerd.

Schrijf de ervaringen van jouw groep naar het Ledenbulletin. Ik ben geïnteresseerd in geslaagde en mislukte pogingen om jongeren te werven, zeker wanneer je erbij zet waarom jullie pogingen volgens jullie geslaagd of mislukt zijn. Of schrijf naar het Bulletin waarom jouw groep geen jongeren probeert te werven. Ik ben er zeker van dat andere groepen er ook nog het nodige van kunnen leren. ■

Ton Bötticher, Milieudefensie Groningen, 52 jaar, grijs en kalend

DE SCHONE HANDENSTRATEGIE

Door: RIK ZAKEE, met dank aan Guus Geurts voor commentaar op een eerdere versie

De westerse mens consumeert te veel: energie, grondstoffen en luxe voedsel, zoals vlees en suiker. Dat laatste zorgt voor een snel groeiende behoefte aan landbouwgrond. Vooral in de Derde Wereld wordt het areaal uitgebreid omdat het daar het goedkoopst is, en natuurgebieden bijna gratis worden weggegeven onder het mom van 'ontwikkeling'. Nederland gebruikt vijf maal zijn eigen oppervlak aan landbouwgrond buiten de eigen landsgrenzen.

Het wegnemen van handelsbelemmeringen, gestimuleerd door de WTO, versterkt dit nog.

Het is, vooral in Derde-Wereldlanden, de motor achter natuurvernietiging, vervuiling en watertekorten. Bovendien kan de exportlandbouw de lokale voedselvoorziening in gevaar brengen. Anderzijds is import van goedkoop voedsel voor mens en dier in ons land de veroorzaker van voedsel- en mestoverschotten, dierziektes en een groeiend aantal dikkerds.

En met het veevoer wordt Nederland weer een grote vleesexporteur, terwijl de binnenlandse vleesconsumptie al flink terug moet als we geen roofofbouw willen plegen over de grens.

Wat moet er dus gebeuren? Juist meer marktregulering en handelsbelemmeringen; voldoende hoge importheffingen op voedsel, veevoer en biomassa zodat boeren in Europa deze kostendekkend kunnen produceren voor de eigen bevolking. Oftewel lokaliseren in plaats van globaliseren.

Acties van onder andere Milieudefensie wekken echter de indruk, dat er nog wel wat gebieden uit de hoge hoed zijn te toveren, waar zonder milieuschade voedsel en veevoer voor het westen kan worden geproduceerd. En zelfs om biobrandstoffen te produceren, wat nog eens tot een explosieve groei van het wereldlandbouwareaal zal leiden. Maar zoals de handel in 'duurzaam' hardhout laat zien, vrijwilligheid en duurzame criteria helpen niet. Het moratorium dat Milieudefensie bepleit op de import van palmolie als biomassa is een eerste stap, maar zou moeten worden uitgebreid naar soja en hardhout. Dus men zou zich ook moeten richten op de overheid en het internationale handelsbeleid. Dus verder gaan dan de schuld leggen bij de bedrijven die het niet zo nauw nemen met het milieu.

Want dieven bestaan alleen bij de gratie van helers, en voor milieucriminelen geldt net zoets. De acties lijken tot nu toe vooral bedoeld om het knagende geweten te kalmeren van mensen die zich dagelijks vergrijpen aan goedkoop vlees.

Maar wie weet verdwijnt de bio-industrie binnen afzienbare tijd uit Nederland. 'Dat hebben we toch maar mooi voor elkaar gekregen!' zullen actievoerders van diverse pluimage dan roepen. Maar helaas, zonder importheffingen betekent het slechts dat de bio-industrie naar Brazilië, Thailand en China is verplaatst. De groei daar zorgt voor hogere prijzen van veevoer en lagere van vlees, zodat Nederland wel uit de markt geprijsd zal worden.

Ver buiten beeld zal de bio-industrie het geweten van de Nederlander minder kwellen.

Het kan ook nog wel een paar aardige natuurgebiedjes in eigen land opleveren, maar het verlies aan natuur ver weg is vele malen groter. ■

TWEEDE GEZAMENLIJKE CAMPAGNERAAD OVER BIO-MASSA

Door: TON BÖTTICHER

Als vervolg op de eerste gezamenlijke campagneraad over biobrandstoffen eind januari, was er op 28 september een tweede bijeenkomst. Zo'n 15 à 20 mensen van de campagneraden van Landbouw, Klimaat, Verkeer en Globalisering waren aanwezig. Op de agenda stond de nieuwe concept-visie van Milieudefensie over biomassa.

Donald Pols (campagneleider Klimaat) opende de bespreking met een korte verantwoording. Het oude standpunt van Milieudefensie behoeftte aanpassing, omdat de omstandigheden sinds de formulering van het oude standpunt erg zijn veranderd: biomassa wordt nu algemeen als een van de belangrijke vervangers van fossiele brandstoffen gezien. Maar met de mate waarin biomassa milieuvriendelijk geproduceerd wordt, is het niet altijd goed gesteld. Het doel van de avond was te komen tot een gezamenlijk standpunt over de voorliggende concept-visie. Donald benadrukte dat het uitgangspunt van Milieudefensie is, dat het energiegebruik drastisch omlaag moet en dat de resterende energie op zo milieuvrien-

delijk mogelijke wijze moet worden opgewekt, waarbij biomassa een rol speelt.

De avond verliep deze keer bijna harmonieus. Iedereen discussieerde over de inhoud en gaf verbeterpunten aan. Waarbij natuurlijk ook meehielp dat het nu van het begin af aan de bedoeling was het stuk te bespreken én waarbij het hielp dat dit stuk veel welwillender werd ontvangen door de aanwezigen dan de vorige versie. Terwijl de vorige keer de teneur van het stuk bekritiseerd werd, betroffen de opmerkingen van de aanwezigen nu in grotere mate details en suggesties om onderdelen te verduidelijken of de consistentie van het stuk te verhogen. In het nieuwe stuk zijn de (eerder afzonderlijk geëntileerde) visies van alle vier de campagnes terug te vinden terwijl het oude stuk alleen de toenmalige visie van de klimaatcampagne weergaf. En, de kritiek die in de eerste gezamenlijke campagneraad geuit werd op de oude visie, is voor een groot deel in de nieuwe concept-visie verwerkt.

De teneur van de concept-visie is voorzichtiger dan de oude visie. Terecht

omdat biomassa tegenwoordig 'hot' is, en omdat bij de opwekking ervan milieuvriendelijke productie nou niet altijd op de voorgrond staat. Denk bijvoorbeeld aan het verstoken van palmolie en aan het over de halve wereld verslepen van grondstoffen. In het stuk worden een aantal voorwaarden opgesomd waarvan Milieudefensie vindt dat eraan voldaan moet worden bij de productie van biomassa.

Van mij hadden sommige voorwaarden overigens wel wat steviger geformuleerd mogen worden: wat te denken van de voorwaarde dat de energiebalans positief moet zijn (energie gebruikt voor de productie en transport minder dan de energie die uit het gewas gehaald worden). Daar voldoe je al aan als die balans 1% positief is. In zo'n geval zou het beter zijn om je 'energie' in andere, meer milieuvriendelijke energieopwekking te steken.

Conclusie van de avond: deze gezamenlijke campagneraad verliep een stuk beter dan de eerste. Op deze manier is het een verrijking van de gezamenlijke visievorming binnen Milieudefensie. ■

VERKIEZINGSDILEMMA?

In nummer 17 vroegen we u ons te schrijven hoe het u aan de vooravond van de verkiezingen vergaat: gaat u voor de macht (misschien wel voor het eerst) of heeft de tweestrijd Bos – Balkenende zoals die in de media wordt opgevoerd geen invloed op uw stemgedrag? Ons verzoek (misschien te onopvallend geplaatst in 'Van de redactietafel'?) is u niet opgevallen, of u heeft hoegenaamd geen last van verkiezingsdilemma's, want ons bereikte welgeteld één reactie. Omdat ik de aanstichter ben, zal ik er het mijne aan toevoegen.

Tweestrijd vertroebelt zicht op echte kwesties

De tweestrijd Bos-Balkenende vertroebelt het zicht op de echte kwesties waarover het bij deze verkiezingen moet gaan, helaas. Ik zal dus niet meedoen aan die tweestrijd. Natuurlijk ga ik wel voor de macht, want zonder dat bereik je in de politiek niets. Maar ik laat mij leiden door het belang van de zaken en de mensen waarom het inhoudelijk gaat. Dat betekent, in uw typering, dat ik principieel blijf. In mijn geval, en ook van mijn vrouw, betekent dat twee stemmen op de SP. Bij de SP wordt ook het milieu op de goede wijze behartigd.

Jan Geerts en Marleen Pallmer.

Ik word knap gek van mezelf

Stel: je bent dit kabinet meer dan zat. Geen vreemde gedachte, zeker als je het milieu een warm hart toedraagt. Hoe kun je dan het beste stemmen om verschoond te blijven van weer vier jaar ellende?

En om het nog moeilijker te maken: misschien is het meest waarschijnlijke alternatief voor het huidige kabinet, een combinatie van CDA en PvdA, in veel opzichten minstens zo erg. Dat wordt een huwelijk op basis van wantrouwen, alles dichtgetimmerd, gewapende vrede. In ieder geval dikke kans dat het zo zal gaan. Dan wordt een stem op de PvdA - wel de partij die een miljard in schone technologieën wil investeren en wil dat Nederland in 2020 de schoonste en efficiëntste energievoorziening heeft - een stem voor een vechtkabinet met het CDA. Voor Diederik Samsom loop ik nog wel warm, maar voor Bos en de kans op zo'n kabinet...

Dan moeten er, zeker binnen het CDA, eerst een paar bakens verzet worden. Ik zou zeggen: kom op groene CDA-ers, me dunk dat er inmiddels munitie te over is in de vorm van de film van Al Gore, het Engelse rapport over de gevolgen van klimaatverandering voor de economie en de veranderende stemming bij de media. Dwing die lijsttrekker eens man en paard te noemen als het om milieu en klimaat gaat; geen vrijblijvende brief met Tony Blair, maar harde getallen als inzet voor de komende formatie.

En dan het alternatief: stemmen op GroenLinks, de SP of misschien zelfs de Christenunie? Je weet van tevoren dat je de macht dan wel kunt vergeten (al weet je nooit hoe een koe een haas vangt, natuurlijk). Ziedaar mijn dilemma. Voor het eerst overigens dat ik daar last van heb. Het schijnt dat GroenLinks-stemmers daar trouwens meer last van hebben dan SP-stemmers. Natuurlijk, als je op een van deze partijen stemt zijn we de komende jaren verzekerd van behoorlijke oppositie en van een onversneden milieugeluid. En het voorkomt misschien een beetje dat Wouter Bos helemaal afglijdt. En de peilingen - peilingen zijn net palingen, da's waar - de peilingen van dit moment (3 november) stemmen somber. Weinig kans op iets anders. Steeds minder aanleiding om op de PvdA te stemmen (of steeds meer?). Ik weet niet of u er nog bent lezer, maar ik wordt knap gek van mezelf.

Eigenlijk zeg ik natuurlijk steeds tegen mezelf: stem nu maar wat je altijd stemt (GroenLinks, geen geheim, geen verrassing). Maar ik wil nog heel even vasthouden aan de illusie dat die ene stem van mij er straks echt toe doet en dat als ik maar...

Victor van den Belt

COLOFON

ISSN-nummer: 1572-1078

Het Ledenbulletin is een uitgave van de Vereniging Milieudefensie en is bedoeld als discussieplatform voor, door en met leden. De redactie van het Ledenbulletin bestaat op dit moment uit Rix Kijne, Ed van Dalsem, Ton Bötticher, Auke van der Wielen en Victor van den Belt die dit nummer de eindredactie heeft verzorgd. De vormgeving is in handen van Patrick Hoetink.

Bijdragen en reacties kunnen worden verzonden naar: ledenbulletin@milieudefensie.nl of per post aan Milieudefensie Ledenbulletin, Antwoordnummer 8391, 1000 RA Amsterdam. De lengte van artikelen blijft bij voorkeur beperkt tot 700 woorden. De redactie houdt zich het recht voor langere stukken in te korten of te weigeren. Bijdragen die op de man spelen in plaats van op de bal, worden terzijde gelegd. Een dringend verzoek om reacties in te leveren in te leveringsmoment arial en om geen opmaak toe te passen. De **inzendtermijn** voor nr. 19 sluit op maandag 15 januari 2007 om 23.59u.

ingezonden brief

Problematiek forensenverkeer Almere-Amsterdam

Volgens mij is de volgende oplossing de meest voor de hand liggende: In Amsterdam staan miljoenen m² kantoorruimte leeg. De kantoor nieuwbouw wordt nu met 1/3 verminderd, maar het blijft nog veel te veel.

Oplossing: bouw woningen op deze locaties en verplaats de kantoorruimten naar Almere. In dit computertijdperk moet dat toch werkbaar zijn. Op die kantoren in Almere kunnen dan de inwoners van Almere probleemloos/fileloos werken.

Zou nu niemand in Amsterdam hierover nadenken?

A. v.d. Toorn, Rockanje

Mededelingen van het bestuur

Het bestuur is na verschijnen van het laatste nummer van het ledenbulletin driemaal bijeengekomen. Uit deze bestuursvergaderingen wil het bestuur de volgende mededelingen doen:

Binding van leden en donateurs met Milieudefensie

Naar aanleiding van een bespreking tijdens de bestuursretraite van maart dit jaar heeft het bestuur verder gesproken over het verschil in de binding en de positie van leden en donateurs in de vereniging.

Een van de bespreekpunten was de vraag of het mogelijk is om het donateurschap om te zetten in lidmaatschap. Wettelijk gezien is dit zonder individuele toestemming niet mogelijk. Daarnaast vervullen donateurs een belangrijke rol in de betrokkenheid bij en de financiële steun voor het werk van Milieudefensie.

Het bestuur ondersteunt het huidige beleid waarmee donateurs via een stapsgewijs proces worden gestimuleerd om lid te worden.

Ledenpeiling

Het bestuur heeft zich beziggehouden met de voorbereiding voor een tweede ledenpeiling. Tijdens de bestuursvergadering zijn een aantal mogelijke onderwerpen besproken. Geen van de onderwerpen werd door het bestuur geschikt bevonden. Het bestuur heeft daarop besloten meer tijd uit te trekken om tot een geschikt onderwerp en een geschikte vraagstelling te komen. Dit betekent dat er tijdens de aankomende ledenvergadering geen uitslag van een tweede ledenpeiling voorligt.

Kandidaten Algemene Ledenvergadering 18 november 2006

Op de Algemene Ledenvergadering van 18 november worden voor diverse vacatures in verenigingsorganen verkiezingen gehouden.

Hieronder treft u een kort overzicht van de kandidaten die worden voorgedragen aan de ALV. Voor meer informatie over de kandidaten verwijzen wij u naar onze website www.milieudefensie.nl (via het kopje 'Doe mee!' 'ALV') of kunt u contact opnemen met onze Servicelijn, via telefoon 020 6262 620 of per mail naar service@milieudefensie.nl

Kandidaten Bestuur:

In het bestuur zijn vier vacante plaatsen, waaronder die voor een bestuurszetel namens de lokale afdelingen. De verkiezing voor deze zetel verloopt via de lokale afdelingen. De door de lokale afdelingen gekozen kandidaat wordt zo mogelijk op de ALV bekend gemaakt. Voor de andere drie vacatures zijn er drie kandidaten.

Bestuursleden *Peer de Rijk* en *Marnix van der Vat* zijn beide herkiesbaar.

Alex Kaat is communicatie manager bij Wetlands International; een internationale natuurbeschermings organisatie met het hoofdkantoor in Nederland. Alex is bij Milieudefensie actief geweest als vrijwilliger, in een lokale groep en in de redactieraad van het Milieudefensie Magazine. Hij wil nu graag als bestuurslid een bijdrage leveren aan de vereniging.

Kandidaten Redactie Ledenbulletin:

In de redactie van het ledenbulletin zijn drie vacante plaatsen.

Ton Bötticher, herkiesbaar als redacteur vanuit de groepen, is sinds 1998 actief in Milieudefensie Groningen en sinds ca. 2000 in de landelijke vereniging. Binnen Groningen is hij betrokken (geweest) bij diverse acties, voornamelijk op het gebied van verkeer en landbouw. Op landelijk niveau is hij actief geweest als lid van de visiecommissie en de statutencommissie, en momenteel is hij lid van de campagneraad landbouw en voedsel en een trouw ALV-bezoeker.

Marco van Zelderen is al geruime tijd actief in de vereniging, onder andere in de lokale groep Rotterdam, als deelnemer aan acties en als ALV-bezoeker. Hij wil als redactielid een bijdrage aan het ledenbulletin leveren door onder meer aandacht te besteden aan de actieve achterban, de samenwerking van bureaumedewerkers en leden en aan activiteiten van de lokale afdelingen. Daarnaast wil hij meer humor in het ledenbulletin brengen.

Kandidaat Geschillencommissie:

In de Geschillencommissie is één vacante plaats.

Phon van den Biesen is advocaat in Amsterdam. Hij was lid van het bestuur van Milieudefensie van 1990 tot 1996. Verder is hij sinds 1984 de vaste advocaat van de Vereniging Milieudefensie voor milieuzaken (uitdrukkelijk niet voor: arbeidsgeschillen en andere geschillen de organisatie zelf betreffende).